

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 26. juni 2025

Sag BS-36160/2024-HJR

(2. afdeling)

A

(advokat Christian F. Jensen)

mod

B

(advokat Bjarne Skøtt Jensen, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Kolding den 21. februar 2024 (BS-52094/2022-KOL) og af Vestre Landsrets 14. afdeling den 5. april 2024 (BS-11826/2024-VLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Michael Rekling, Oliver Talevski, Ole Hasselgaard og Peter Mørk Thomsen.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Appellanten, A, har nedlagt påstand om, at sagen hjemvises til fornyet behandling ved landsretten. Subsidiært har hun gentaget sine påstande for landsretten.

Indstævnte, B, har påstået stadfæstelse af landsrettens dom.

Supplerende sagsfremstilling

Den 14. december 2022 anlagde A sag ved Retten i Kolding med påstand om, at B skulle anerkende, at fremsættelsen af nogle udtalelser var uberettiget, jf. straffelovens § 270 om mortifikation, og påstand om, at B skulle betale hende en

tortgodtgørelse på 10.000 kr. Der var ikke i sagen nedlagt påstand om straf efter straffelovens § 267.

Den 21. februar 2024 frifandt byretten B, hvorefter A indbragte sagen for Vestre Landsret.

Ved dom af 5. april 2024 afviste landsretten ankesagen. Af landsrettens afgørelse fremgår bl.a.:

”Det følger af retsplejelovens § 989, at straffesager, der påtales af private, behandles efter reglerne om den borgerlige retspleje.

Private straffesager må således som udgangspunkt anses for at være omfattet af de anke- og kærebegrænsningsregler, som finder anvendelse for sager, der behandles efter reglerne om den borgerlige retspleje i retsplejelovens kapitel 37.

Det fremgår af retsplejelovens § 368, stk. 1, at domme afsagt af en byret af parterne kan ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kan dommen dog kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Der er hverken af bestemmelsens ordlyd eller forarbejder grundlag for at antage, at bestemmelsen ikke finder anvendelse i private straffesager, hvor der ikke er nedlagt påstand om straf. Den omstændighed, at der efter retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 4, er fri ankeadgang til landsretten i straffesager, hvor byretten har idømt andre offentligretlige følger, herunder mortifikation efter straffelovens § 270, jf. retsplejelovens § 684, stk. 1, nr. 6, kan ikke føre til, at der er fri ankeadgang i en tilsvarende situation i en sag som den foreliggende, der er behandlet efter reglerne om den borgerlige retspleje.

Dommen kan derfor kun ankes med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 368, stk. 1, 2. pkt. Da en sådan tilladelse ikke foreligger, afviser landsretten anken.
...”

Anbringender

A har anført navnlig, at ankebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 368, stk. 1, kun finder anvendelse i sager, der alene har en økonomisk værdi. Nærværende sag vedrører foruden kravet på 10.000 kr. tillige en mortifikationspåstand, som ikke har en økonomisk værdi.

Mortifikationspåstanden kan ikke konverteres til en betalingspåstand og er ikke reelt blot et anbringende til støtte for betalingspåstanden. Mortifikationspåstanden udgør et selvstændigt spørgsmål af retlig betydning imellem sagens parter. En injurieszag kan have det udfald, at de påstævnte udtalelser findes uberettigede, uden at der samtidig skal ske betaling af et godtgørelsesbeløb.

Subsidiært gøres det gældende, at sagen skal anses for en straffesag, selv om den behandles i den borgerlige retsplejes former. Sådanne privat påtalte straffesager er ikke omfattet af ankebegrænsningen i retsplejelovens § 368, stk. 1, 2. pkt., jf. Højesterets dom af 13. november 2009 (UfR 2010.423).

Skulle Højesteret være af den opfattelse, at retsplejelovens kapitel 82 (om anke til landsretten i sager, hvor der er sket offentlig påtale) eller dette kapitels analogi finder anvendelse på nærværende sag, gøres det gældende, at retsplejelovens § 902, stk. 1, i givet fald udgjorde hjemmel til at indbringe byrettens dom for landsretten.

B har anført navnlig, at der er tale om en privat straffesag, der behandles efter reglerne om den borgerlige retspleje, jf. retsplejelovens § 989. Sagen er derfor omfattet af den dagældende ankebegrænsningsregel i retsplejelovens § 368, stk. 1, 2. pkt. Den foreliggende sag, hvor påstanden er mindre end 20.000 kr., kan således kun ankes til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Mortifikationspåstanden indebærer ikke, at ankeadgangen er fri, idet påstanden reelt er et anbringende til støtte for betalingskravet. Hertil kommer, at mortifikationspåstanden kan konverteres til et beløb svarende til omkostningerne ved at mortificere.

Sagen kan ikke anses som en straffesag, og retsplejelovens § 902 finder ikke anvendelse i sager, der behandles efter reglerne om den borgerlige retspleje.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

A anlagde ved byretten sag mod B med påstand om, at B skulle anerkende, at fremsættelsen af nogle udtalelser var uberettiget, jf. straffelovens § 270 om mortifikation, og påstand om, at B skulle betale hende en tortgodtgørelse på 10.000 kr.

Ved byrettens dom af 21. februar 2024 blev B frifundet.

A ankede dommen til landsretten og gentog sine påstande. Ved dom af 5. april 2024 afviste landsretten sagen efter retsplejelovens dagældende § 368, stk. 1, 2.

pkt., hvorefter byrettens domme i civile sager, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kun kan ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

For Højesteret er spørgsmålet, om sagen kunne ankes til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Anke af private straffesager

Det følger af retsplejelovens § 989, at straffesager, der påtales af private, behandles efter reglerne om den borgerlige retspleje.

Ved straffesager, der påtales af private (private straffesager) forstås sager, hvor en privat nedlægger påstand om straf, jf. retsplejelovens § 683, og sager, hvor en privat – uden hensyn til, om der samtidig nedlægges påstand om straf – nedlægger en påstand som nævnt i retsplejelovens § 684, herunder om mortifikation efter straffelovens § 270. Sager, hvor en privat alene nedlægger påstand om betaling af erstatning eller godtgørelse, er ikke private straffesager, uanset om betalingskravet støttes på, at der er begået en strafbar handling.

Efter retsplejelovens § 368, stk. 1, 1. pkt., kan domme afsagt af en byret ankes til landsretten. Af den dagældende bestemmelses stk. 1, 2. pkt., fremgår, at domme kun kan ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagen angår krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr.

Højesteret finder, at § 368, stk. 1, må forstås sådan, at domme i private straffesager kan ankes til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. herved bl.a. Højesterets dom af 13. november 2009 (UfR 2010.423).

Som nævnt er sager, hvor en privat alene nedlægger påstand om betaling af erstatning eller godtgørelse, ikke private straffesager. Sådanne sager er derfor omfattet af ankebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 368, stk. 1, 2. pkt., hvorefter betalingskravets størrelse er afgørende for, om anke kan ske uden Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Hvis der i en privat straffesag også er nedlagt påstand om erstatning eller godtgørelse, der har sammenhæng med den eller de andre påstande i sagen, kan hele sagen ankes uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Dette gælder, uanset om betalingspåstanden er under beløbsgrænsen i § 368, stk. 1, 2. pkt.

Den konkrete sag

A har nedlagt påstand om mortifikation efter straffelovens § 270, og der er derfor tale om en privat straffesag.

Højesteret finder i overensstemmelse med det, der er anført ovenfor, at sagen i sin helhed kan ankes til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Dette gælder således også betalingspåstanden, selv om den er under beløbsgrænsen på 20.000 kr. i retsplejelovens dagældende § 368, stk. 1, 2. pkt.

Højesteret ophæver herefter landsrettens dom og hjemviser sagen til fornyet behandling ved landsretten.

Det bemærkes med hensyn til fastsættelsen af sagens omkostninger, at B er meddelt fri proces for Højesteret. Sagsomkostningerne for Højesteret fastsættes til 20.000 kr., hvoraf 4.000 kr. er til dækning af retsafgift.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom ophæves, og sagen hjemvises til fornyet behandling ved landsretten.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for landsretten.

I sagsomkostninger for Højesteret skal statskassen betale 20.000 kr. til A. Det idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.